

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور ع. بخش فناوری نانو

مقدمه

فناوری‌های نوین به‌عنوان فناوری‌های کلیدی و محور توسعه پایدار، نقش بسیار مهمی در تعیین موقعیت علمی، اقتصادی و استراتژیک کشورها نسبت به یکدیگر ایفا می‌کنند. به همین دلیل بسیاری از کشورها به‌منظور حفظ استقلال و ورود به بازار رقابت با دیگران سهم عمده‌ای از فعالیت‌های علمی، پژوهشی و نوآورانه خود را به دستیابی و توسعه فناوری‌های نوین اختصاص داده‌اند. هدف از این فعالیت‌ها ایجاد زنجیره کاملی از علم و فناوری است به نحوی که ایده‌های نو و ثروت‌آفرین به تولید محصولات فناورانه جدید منجر شده و به بازار مصرف عرضه شود.

در کشور ما نیز توجه به توسعه فناوری‌های نوین در اسناد بالادستی کشور از جمله سند چشم‌انداز، سیاست‌های کلی نظام و نقشه جامع علمی کشور، مورد توجه قرار گرفته است به‌طوری که در سیاست‌های کلی نظام در دوره چشم‌انداز به توسعه علوم و فناوری‌های جدید از جمله نانوفناوری اشاره شده است. گزارش حاضر به بررسی و تجزیه و تحلیل اعتبارات اختصاص یافته به برنامه‌های مربوط به توسعه فناوری نانو در قوانین بودجه سال‌های اخیر و لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ پرداخته است.

تبیین موضوع

بودجه اختصاص یافته برای توسعه فناوری نانو در قالب دو برنامه «حمایت از توسعه فناوری نانو» و «حمایت از توسعه علوم و فناوری‌های نوین» در فاصله سال‌های ۱۳۸۷ - ۱۳۹۴ مورد بررسی قرار گرفته که مقدار این اعتبارات و دستگاه‌های متولی این برنامه‌ها در جدول ۱ آمده است.

نحوه تخصیص بودجه مربوط به برنامه «حمایت از توسعه فناوری نانو» به دستگاه‌های مختلف نشان می‌دهد اعتبارات اجرای این برنامه در سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۸۹ از طریق نهاد ریاست‌جمهوری توزیع می‌شده است. در سال ۱۳۹۰ نهاد ریاست‌جمهوری و معاونت علمی فناوری رئیس‌جمهور مشترکاً توزیع بودجه اجرای این برنامه را برعهده داشته‌اند که البته بودجه نهاد ریاست‌جمهوری بیشتر بوده است. در سال ۱۳۹۱ این برنامه کاملاً به معاونت علمی فناوری رئیس‌جمهور واگذار شده است و در ادامه با در نظر گرفتن ردیف بودجه جدا برای ستاد توسعه فناوری نانو، بودجه آن مستقیماً در اختیار معاونت و نهاد توسعه فناوری نانو قرار داده شده است که سهم ستاد نانو به طرز چشمگیری بیشتر از معاونت است. تمرکز بودجه مربوط به توسعه فناوری نانو در ستاد نانو که طبیعتاً با تمرکز مدیریت، برنامه‌ریزی و هدایت برنامه‌های توسعه نانو در کشور توسط این نهاد همراه خواهد بود، یکی دیگر از دلایل موفقیت نسبی عملکرد ستاد نانو در مقایسه با دیگر ستادهای مشابه است.

برنامه «حمایت از توسعه علوم و فناوری‌های نوین» در ارتباط با فناوری نانو، عنوان پژوه ده ساله‌ای به‌نام «توسعه فناوری نانو» است که از سال ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۴ جزء طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای ملی با اعتبار ۳۷۵۴۱۹ میلیون ریال تعریف شده است. تا قبل از برنامه پنجم توسعه مبلغ ۱۸۶۷۶۶ میلیون ریال آن تخصیص یافته بود، اما علیرغم تصویب اعتبار ۶۳۶۸۱ و ۶۲۴۴۴ میلیون ریال به ترتیب در سال‌های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲، این مبلغ به ستاد توسعه نانوفناوری تخصیص نیافت. همچنین از مبلغ ۶۰۰۰۰ میلیون ریال مصوب قانون بودجه ۱۳۹۳، مبلغ ۵۸۲۰۰ میلیون ریال آن محقق شد. بنابراین برای سال ۱۳۹۴ که سال پایانی این پروژه تعریف شده است، مبلغ ۸۱۴۸۱ میلیون ریال در لایحه بودجه در نظر گرفته شده و پیش‌بینی می‌شود این پروژه در صورت تخصیص کامل اعتبار مورد نظر تا پایان سال ۱۳۹۴ به اتمام برسد.

معاونت پژوهش‌های
زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات ارتباطات
و فناوری‌های نوین

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۸۰۱۴۰۵۱

تاریخ انتشار:

۱۳۹۳/۹/۲۶

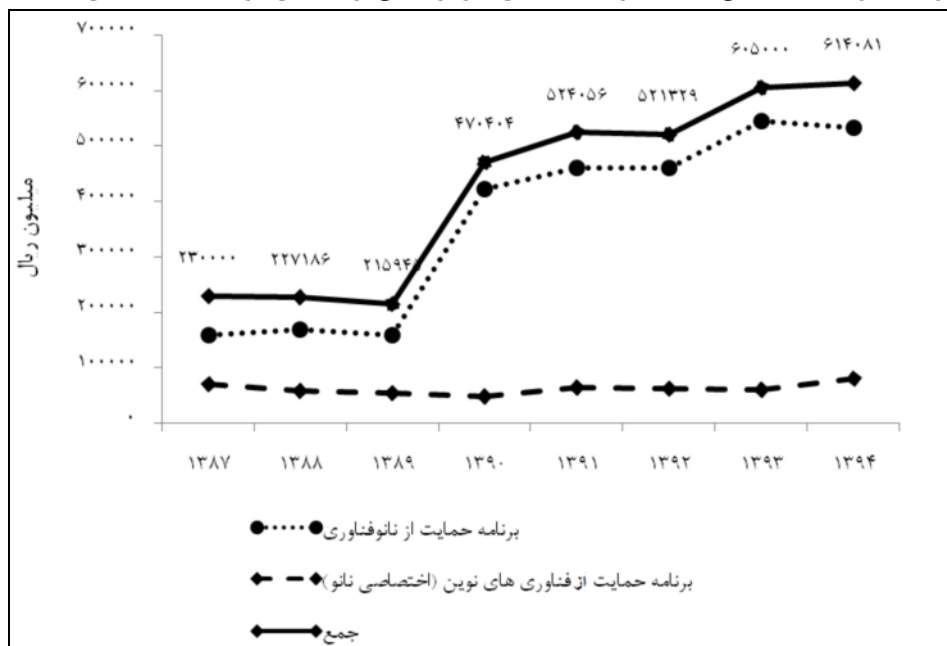
جدول ۱. بودجه اختصاص یافته به توسعه فناوری نانو براساس برنامه و دستگاه‌های متولی اجرای آن در سال‌های مختلف

| اعتبار (میلیون ریال) | | | | | | | | دستگاه | شرح برنامه | کد برنامه |
|----------------------|----------|----------|----------|----------|----------|----------|----------|---------------------------------|--|-----------|
| سال ۱۳۹۴ | سال ۱۳۹۳ | سال ۱۳۹۲ | سال ۱۳۹۱ | سال ۱۳۹۰ | سال ۱۳۸۹ | سال ۱۳۸۸ | سال ۱۳۸۷ | | | |
| ۵۳۲,۶۰۰ | ۴۸۰,۰۰۰ | ۴۰۸,۸۸۵ | ۰ | ۰ | ۰ | ۰ | ۰ | ستاد توسعه فناوری نانو | حمایت از توسعه فناوری‌های نانو | ۱۰۵۳۹ |
| ۰ | ۶۵۰,۰۰۰ | ۵۰,۰۰۰ | ۴۶۰,۳۷۵ | ۶۰,۴۸۲ | ۰ | ۰ | ۰ | معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور | | |
| ۰ | ۰ | ۰ | ۰ | ۳۶۰,۹۵۰ | ۱۶۱,۰۰۰ | ۱۶۹,۵۸۶ | ۱۶۰,۰۰۰ | نهاد ریاست جمهوری | | |
| ۵۳۲,۶۰۰ | ۵۴,۵۰۰ | ۴۵۸,۸۸۵ | ۴۶۰,۳۷۵ | ۴۲۱,۴۳۲ | ۱۶۱,۰۰۰ | ۱۶۹,۵۸۶ | ۱۶۰,۰۰۰ | جمع | | |
| ۰ | ۰ | ۰ | ۰ | ۴۸,۹۷۲ | ۵۴,۹۴۵ | ۵۷,۶۰۰ | ۷۰,۰۰۰ | نهاد ریاست جمهوری | حمایت از توسعه علوم و فناوری‌های نوین* | ۱۰۵۱۷ |
| ۰ | ۰ | ۰ | ۶۳,۶۸۱ | ۰ | ۰ | ۰ | ۰ | معاونت علمی فناوری رئیس‌جمهور | | |
| ۰ | ۶۰,۰۰۰ | ۶۲,۴۴۴ | ۰ | ۰ | ۰ | ۰ | ۰ | ستاد توسعه فناوری نانو | | |
| ۸۱,۴۸۱ | ۶۰,۰۰۰ | ۶۲,۴۴۴ | ۶۳,۶۸۱ | ۴۸,۹۷۲ | ۵۴,۹۴۵ | ۵۷,۶۰۰ | ۷۰,۰۰۰ | جمع | | |
| ۶۱۴,۰۸۱ | ۶۰,۵۰۰ | ۵۲۱,۳۲۹ | ۵۲۴,۰۵۶ | ۴۷۰,۴۰۴ | ۲۱۵,۹۴۵ | ۲۲۷,۱۸۶ | ۲۳۰,۰۰۰ | جمع کل | | |

* بودجه برنامه «حمایت از توسعه علوم و فناوری‌های نوین» در سال‌های ۱۳۸۷ - ۱۳۹۱ به‌عنوان بودجه طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی (توسعه فناوری نانو) به نهاد ریاست جمهوری و معاونت علمی فناوری رئیس‌جمهور و در سال ۱۳۹۲ به ستاد توسعه فناوری نانو تعلق گرفته است.

بودجه هریک از برنامه‌ها و جمع کل بودجه مربوط به برنامه‌های اختصاصی مرتبط با نانوفناوری که در نمودار ۱ آمده است، بیانگر روند رو به رشد سرمایه‌گذاری دولت در توسعه این فناوری در سال‌های گذشته تاکنون بوده است. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ نیز، اعتبار اختصاص یافته به این حوزه افزایش نسبی داشت.

نمودار ۱. بودجه اختصاص یافته به توسعه فناوری نانو براساس برنامه‌های مرتبط در سال‌های مختلف



اعتبار برخی فعالیت‌های تحقیق و توسعه در نانوتکنولوژی در سایر دستگاه‌های اجرایی که در لایحه بودجه ۱۳۹۴ مشخص شده، نیز در جدول ۲ گردآوری شده است. همان‌طور که در جدول مشاهده می‌شود، برخی از این فعالیت‌ها مانند انجام تحقیقات در زمینه نانوبیوتکنولوژی توسط پژوهشکده ابن سینا و یا انجام پروژه‌های تحقیقاتی در زمینه نانوتکنولوژی در پژوهشکده بیوتکنولوژی کشاورزی، به استفاده از قابلیت‌های نانوفناوری در علوم زیستی مرتبط بوده‌اند. همچنین دستگاه‌های دیگری از جمله کمیته فناوری نانو وزارت جهاد کشاورزی، پژوهشکده علوم و فناوری نانو دانشگاه شریف، پژوهشکده پلیمر و پتروشیمی ایران، مرکز پژوهشی علوم و فناوری نانو دانشگاه تهران، مرکز تحقیقات مواد نانوساختار دانشگاه صنعتی سهند، کمیته نانو سازمان غذا و دارو، پارک‌های علم و فناوری و سایر دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی نیز در حوزه نانوفناوری فعالند، اما به دلیل مشخص نبودن ردیف بودجه اختصاصی فعالیت‌های مرتبط با نانوفناوری در لایحه بودجه، در این جدول نیامده است.

جدول ۲. بودجه اختصاصی نانوفناوری در برخی از دستگاه‌های مرتبط

| دستگاه | برنامه | فعالیت مرتبط | اعتبار فعالیت | اعتبار کل دستگاه | نسبت اعتبار فعالیت نانوفناورانه به کل اعتبار دستگاه (درصد) |
|--|--|---|---------------|------------------|--|
| پژوهشکده فناوری‌های نوین علوم پزشکی - ابن سینا | برنامه حمایت از توسعه علوم و فناوری‌های نوین | انجام تحقیقات در زمینه نانوبیوتکنولوژی | ۳۸۲۴ | ۱۳۱۷۵۸ | ۲/۹ |
| پژوهشکده علوم پایه کاربردی | برنامه پژوهش‌های کاربردی | انجام تحقیقات کاربردی در حوزه نانوساختارهای مغناطیسی و نیمه‌رسانا | ۳۱۵۰ | ۱۶۸۰۰ | ۱۸/۷۵ |
| پژوهشکده بیوتکنولوژی | برنامه پژوهش‌های کاربردی | انجام طرح‌ها و پروژه‌های تحقیقاتی در زمینه بیوتکنولوژی و نانوتکنولوژی | ۷۶۰۲۶ | ۱۲۷۸۲۶ | ۵۹/۴۷ |

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

بودجه هریک از برنامه‌های توسعه نانو فناوری و جمع کل بودجه مربوط به آنها بیانگر روند رو به رشد سرمایه‌گذاری دولت در توسعه این فناوری در سال‌های اخیر بوده است. ستاد توسعه نانو فناوری به‌عنوان متولی اصلی توسعه این فناوری دارای وظایفی از جمله:

- تصویب اهداف، راهبردها و سیاست‌های کلان و برنامه ملی توسعه فناوری نانو،
- تقسیم وظایف کلی دستگاه‌ها و تعیین مأموریت‌های بخشی و هماهنگی آنها،
- نظارت عالی بر تحقق اهداف و برنامه‌ها است.

همچنین طبق سند «راهبرد آینده نانو فناوری» دستیابی به سهم مناسبی از تجارت جهانی با استفاده از فناوری نانو، ایجاد زمینه مناسب برای بهره‌مندی از مزایای فناوری نانو در جهت ارتقای کیفیت زندگی مردم و نهادینه شدن توسعه پایدار و پویای علوم و فناوری و صنعت نانو از اهداف برنامه توسعه فناوری نانو است.

بنابراین اختصاص بودجه متمرکز به توسعه نانو فناوری و نقش محوری ستاد فناوری نانو در مدیریت و هدایت برنامه‌های مرتبط با نانو در کشور یکی از عوامل تأثیرگذار در موفقیت نسبی برنامه‌های توسعه نانو و حرکت به سمت تحقق اهداف سند «راهبرد آینده توسعه فناوری نانو» خواهد بود. همچنین به‌منظور دستیابی به جایگاه مناسب در بین ۱۵ کشور برتر فناوری نانو و ارتقای مداوم این جایگاه نیازمند حمایت کافی و مستمر از این فناوری اولویت‌دار خواهد بود.

در کل انتظار می‌رود با تصویب و تخصیص بودجه تملک‌داری سرمایه‌ای مذکور در لایحه بودجه، طرح مربوط به «توسعه فناوری نانو» تا پایان سال ۱۳۹۴ به اتمام برسد و همچنین با استمرار اختصاص بودجه کافی به ستاد توسعه نانو فناوری و سایر دستگاه‌های مرتبط، شاهد تحقق اهداف ستاد در پیشبرد برنامه توسعه این فناوری باشیم.

